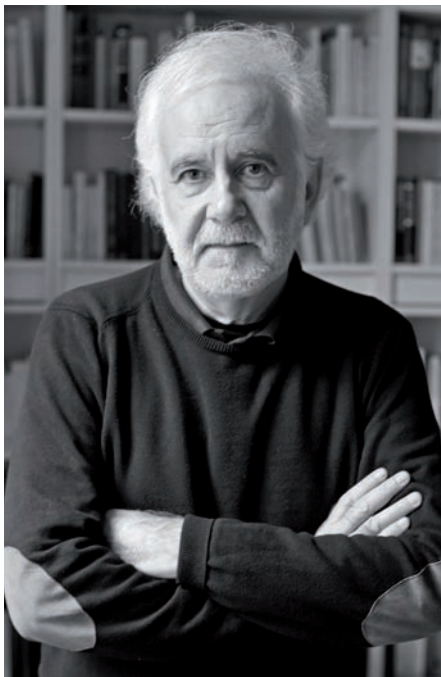

Ramón Andrés. Beti minetan

Zaila da hitz gutxitan Ramón Andrésen ibilbidea laburtzea. Besteren artean, idatzi izan du musikaz eta literaturaz, artikuluak, hogeitik gora liburu. Azkena, *Sempers dolens. Historia del suicidio en Occidente*, 500 orrialdeko liburutzarra. Motibazio pertsonal fermua izan du langintza horretarako 2015eko Vianako Printzea saridunak.

“Suizidio hitzak berak karga ideologiko handia du”

Aritz Galarraga

@aritzgalarraga

ARGAZKIAK: ORIOL CLAVERA

Heriotza

“Ez bakarrik suizidioari, heriotzari bizkarra emanez bizi gara. Erdi Aroan, eta geroago ere bai, hilerriak herriaren erdian zeuden, hildakoak elizan edo eliza ondoan lurperatzen ziren. Gogora datorkit Ainhoako hilerria. Arrazoiak hilerriak urrutiratu zituen, leku apartatuetara eraman. Eta Modernitateak hilerri asko hiritik kanpo eraman ondoren, gaur egun ez dakizu tanatorio baten aurrean zauden edo banku bateko bulegoan, hain da diseinua hotza, aseptikoa dena. Heriotza gauza naturalagoztat izan dugu; baina orain ezustean harrapatzen gaitu, kotoi artean bizi baikara, errealitateari muzin eginez”.

Suizidioari buruzko liburu bat. Ez da gai samurra.

Jatorri urruna du: lagun min batek bere buruaz beste egin zuen, biok genituen 27 urte. Durduzaturik geratu nintzen, eta materiala biltzen hasi. Idatzi ahal, bizitzari buruzko liburu bilakatu da, ez heriotzari buruzkoa. Zer pentsatzen dugu heriotzaz; baina ispilu efektu gisa, zer da existentzia. Mentalitateen historia bat da azkenerako, borondatezko heriotzaren bitartez ikusia.

Suizidioa tabua dela esaten da, baina liburuko erreferentzia, irakurketa, bibliografia guztiek kontraesanean jartzen dute ideia hori.

Gaur egunean ere tabua da, askotan istripuztat pasarazten da, ez bakarrik familia baten intimitatea babesteko: desohorea balitz bezala bizi dugu, desertzioa balitz bezala. Isilarazi bai, baina, ere berean, asko hitz egin da suizidioaz.

Historian zehar suizidioaren gaineko pertzepzioa asko aldatu da, antzinako herrirentzat ez zen arbuiorako motibo.

Aristotelesek luzaz irauko duen arra-

zonamendu bat egin zuen: ezin duzu zeure buruaz beste egin, gizarte baten emaitza baitzara; eta ez zara zeurea, komunitatearena baizik. Ideia bera jaso zuen San Agustinek, eta zioen ez zarela zeure buruaren jabe, jainkoarena zarelako. Noski, hori guztia hautsi zen Errenazimenduan, indibiduo eraiki zenean Europako mentalitate modernoaren arabera: zu zara zeure buruaren jabea, nahi duzuna egin dezakezu. Eta hor sortu zen konfrontazio handia.

Elizak uste zuen suizida deabruak hartua zuela. Medikuntzak jatorri patologikoa duela.

Psikiatria klasikoan gaixotzat du suizida, ia beti. Foucaultek zioen, jende gaixoa sortzea da helburua: gizarte segurantzaren egoteko, Estatuak zure bizitza egokitzeko, heriotzaren antolamendu bat egiteko. Suizidioen %90ek ezin du jatorri patologikoa izan. Jaspersek zioen, filosofoa zen eta psikiatra. Gainera, ideia oker horrek eraman gaitzake pentsatzera medizina aurre egin diezaiokeela egitan gatazka atabiko bati erantzuten dion fenomenoari.

"Psikiatria klasikoek gaixotzat du suizida, ia beti. Baina suizidioen %90ek ezin du jatorri patologikoa izan".

Suizidio mota ugari dago, beraz. Ez denak berdinak gizartearen aurrean.

Patologia baten ondoriozko suizidiotik, gizartearen onura ekar lezakeen suizidiora. Azken hori, suizidio altruista deitzen dena, nire bizitza besteen alde ematen dut, oso polemikoa izan zen, hain zuzen, Errenazimendutik aurrera. Hasi ziren esaten Kristok bazekiela zertara zihoan, hiltzera zihoala, eta suizida zela; baina ez zen gaitzesten, onartzen zen bere bizia eman zuela jendeagatik.

Biblian, hiltzera doazen suiziden pasarte asko dago.

Eta suizidio altruistak dira. Suizidioaren gainean ezartzen den estigma Judasengandik aurrerakoa da: kontzientziak eragindako harragatik urkatu zuen bere burua. Eta horrek deabruzatatu zuen, hainbeste non, Antzinaroan, *mors voluntaria* esapidea existitzen den, zeure eskuz hiltzea, baina XVII. mendean suizidio hitzak asasinatze bat adierazten duen: zeure burua asasinatzen duzu.

Izenak berak karga ideologiko handia hartzen du.

Jendeak bere burua hiltzen jarraitzen du egun, orain milaka urte egiten zuen motibo berberengatik.

Minari bukaera ematea, isolamendua-rekin amaitzea, prekarietateak eta zoritxarrak markatutako bide bati akabua ematea, abandonua, injustizia, lotsa, jazarpena ez jasatea izan daiteke. Edo gerra edota epidemia baten beldurrari amore ematea, diagnostiko larri bat baieztatzea, familia galera bat onartze-ko ezintasuna, bortxatua izatea, besteren indiferentzia ez onartzea, ohore mina, asperkizunak inguratuta sentitzea, mundutik kanporatuta, mende-kuagatik hiltzea, funtsean zergatik desagertu nahi den jakin gabe desagertzea.

Beste motibo bat: bada bere bizitzarekin bukatzen duenik, heriotzaren beldurragatik.

Blanchotek ondo dio: borondatezko heriotza, beste heriotza ikusteari eginda-

ko ukoa da. Bizitzeko gaitasun eza izan daiteke, edota hiltzekoa. Shakespearek zioen beldur bera ziela bizitzari eta heriotzari. Izurri-urtearen egunkarian azaldu zigun Daniel Defoek: nola izurridunen hilotzak botatzen ziren hobietara joaten zen jendea, kutsatuta ez zegoen jendea, manta batekin, bere burua hobia botatzera. Kutsatzearen beldurrez, aurre hartzen zioten heriotzari. Irudi izugarria da.

Biak bizi baitira batean: bizitzeko borondatea, noski; baina auto-suntsiketarakoa ere bai.

Naturan berean dago norberaren suntsiketarako joera. Freudek oso ondo ikusi zuen. Gizakiak eraiki egiten du, baina hondatu ere bai. Inork ezin digu ukatu gaur gizarte mailako suntsiketa prozesu batean sartuta gaudela. Ikuspuntu moral batetik, zer ardura eskatuko diozu bere buruaz beste egiten duen norbaiti? Bere inguruaren auto-suntsiketa ispatzen ari da, ez besterik. ■